

I närbilder - visor av Fritz Sjöström

Jan Alpsjö - sång

Arne Forsén - piano

Sid A

1. Trasdockan	2:40
2. Franska språket	2:16
3. Vals i 4-takt	2:18
4. Tröjan, andra sången	3:28
5. Vän av ordning	2:20
6. Puzzle	0:54
7. Stängd teater	5:35

Sid B

1. Vindstilla vals	2:29
2. Till en båt	1:53
3. Blå scen	1:27
4. Cirkelgården	2:48
5. Cirkusvinter	2:25
6. Maskerad	1:53
7. Tre blommor	3:56
8. Sång i Venedig	3:55
9. Narrvisa	2:05

Fritz Sjöström föddes 1923 i Kiruna och hans musikintresse grundlades troligen genom hans far, som var spelman, körledare och fiolbyggare.

Redan i ungdomsåren komponerade han visor till vänkretsen i KFUM, men bildkonst blev hans yrke och riktning i livet. Utbildning först på Valands målarskola i Göteborg och sedan på Kungliga Konsthögskolan i Stockholm och i Paris.

Fritz bodde i Stockholm under sitt aktiva liv som konstnär, men Fårö med sitt karga och vidsträckta landskap blev en viktig plats för honom, som människa och konstnär. Kanske ett sätt att återknyta till uppväxten i Norrbotten.

Parallellt med arbetet som bildkonstnär fortsatte han att skriva poesi och visor. Släktskapen och samspelet mellan de olika konstnärliga uttrycken finns där, men för Fritz var det viktigt att göra åtskillnad mellan konsterna; bildkonsten, poesis och musiken. De skulle stå på egna ben.

Fritz har själv sjungit sina visor på ett antal skivor och det finns även inspelningar med artister som Fred Åkerström och Nannie Porres.

Fritz avled 1996 och fick tyvärr aldrig uppleva denna utgivning. Men vi är glada att musiken nu finns tillgänglig. Fritz säregna musik och poesi är idag alltför okänd för många.

Vi möttes i arbetet med rummet. Jag som mimskådespelare och han som konstnär, målare och skulptör. Vi båda skulpterade rummet var och en på sitt sätt.

Efter ett halvårs samarbete frågade Fritz om jag ville titta på hans sånger. Jag hade varit med i ett antal produktioner med sånger inbakade, tog sånglektioner på Teaterhögskolan.

Här påbörjades ett nytt livslångt samarbete. Vi arbetade igenom alla publicerade och opublicerade sånger.

I processen hade jag turen att träffa Arne Forsén som blev ett stort och viktigt bidrag med sin improvisationsförmåga, känslighet och nära relation till folkmusiken. En drömkombination för Fritz musik.

När jag sjunger måste jag skapa ett sant lyssnande. Det rums-
liga, upplevelsen av det tredimensionella, är en viktig del av Fritz
skulpturala tänkande. Det tredimensionella i sångerna träder
fram. Bilden, melodin, klangen, och rösten skapar rummet. Bilder
som både är mystiska och klara på en och samma gång.

Jan Alpsjö

Fritz Sjöströms visor är intrikata och genomkomponerade på ett sätt som skiljer sig från mycket annat i den svenska visstraditionen. De kan i lika hög grad leda örat till den spirituella franska chansen, tysk kabarémusik, Kurt Weill, eller klassisk romanssång.

Tonspråket är egenartat och notskriften sparsam. Fritz brukade säga att notbilden kan jämföras med armeringen av en skulptur, att han skapat skelettet som sedan inter-
preten får arbeta vidare med för att skapa det färdiga
konstverket.

Att arbeta med Janne i nära samarbete med Fritz var ett
härligt äventyr. Där fanns utrymme för fria experiment och
samtidigt en noggrannhet i interpretationen. Ett arbete med
detaljer, rytmer, nyanser, tonfall, alltid med ett öppet sökande.

Med Jannes bakgrund som mimskådespelare vävde vi en
väv av musik, poesi och teater på våra konserter. En väv som
Fritz tyckte om!

Arne Forsén

Text och musik: Fritz Sjöström
Pianoarrangemang: Arne Forsén
Inspelning: Bengt-Göran Staaf,
Musikmuseet/Scenkonstmuseet, Stockholm 1988
Digital bearbetning: Torbjörn Ivarsson 2022
Grafisk formgivning: Mia Marine
Omslagsbild: Fritz Sjöström
Foton: okänd

7 320470 263372

ALL RIGHTS RESERVED.

© 2023 BLUEMUSICGROUP.COM

BMG6337 BIEMn©b

Trasdockan

Kanske jag stör er? Jag är en begåvad.
Det prasslar talang i min halm.
Någonting mera än säcktrasväven . . .
hoho en sån lögnaktig psalm!
Ingenting kliar i era små halmstrån
och inte ni hör mina rop.
Stör jag? Förlåt mej, ge plats uti skamvrån
så jag kan få ramlar ihop.

Kanske jag stör er? Jag kan inte tåla
att samma slags dockor som jag
får ligga stilla. Då vill jag vråla
min avundsjuksvisa ett slag!
Ty det är så att det är som en loppar
som kryper omkring i min knopp.
Kliar ibland så jag inte kan stoppa
min trasdockssäckssömniga kropp.

Hoppas jag stör er och stöter er panna
och får er att resa er opp!
Men ligg och sov ni. Jag kan ej stanna
för jag har nånting i min kropp
som jag så gärna ju ville befria
och sen somna in ibland er.
Kanske ni ser det? Jag känner det kliar
ojoj hjälp mej hjälp mej, jag ber . . .

Franska språket

I franska språket är musik en kvinna,
men instrument är maskulinum genus.
Av det förhållandet man torde finna
en dubbelklang i instrumentets brus.
När Katarina läser grammatiken,
ler hon, och talar franska ord som allt förvandlar
och då så känner jag att detta är musiken,
ljuvlig, som kärleksfullt mitt instrument behandlar
och jag, jag fattar ingenting av det hon säger,
men hör i stämman, som är full av skratt,
en verklighet, som mot en annan väger,
när franska språket ljuder här i natt.

När alla ord är främmande till mening,
så spelar fantasin med alla ljuden
och tanken stannar upp som i förstening,
men känslan känner sig dess mera ljuden
och blandningen utav musikens toner
ger mig, i instrumentets ljudande förstoring,
eko, ja, ekoklang igenom många zoner
allt i från kropp och själ till kärlekens betoning,
för att i franska språket är musik en kvinna,
men instrument är maskulinum genus,
en verklighet, som kan en annan finna,
när franska språket ljuder i vårt hus.

Tröjan

Ord-ton-svit av bilder.

andra sången

1. jag spinner en tråd
en tråd som är röd
jag finner på råd
när tanken har nöd

min tråd är av blod
ty blodet är rött
och ingen förstod
vad livet har mött

om inte jag spann
från stund och till stund
och detta då fann
att tiden är rund

2. min tråd blir ett band
kring gammalt och nytt
ta mot ur min hand
vad längesen flytt

ta mot det som är
och inte finns till
se tråden är här
den blir vad du vill

ett rött tidsfördriv
jag spinner en stund
en blodstråd av liv
och tiden är rund

Vän av ordning

där jag bor där jag slarvigt bor
där är också alla mina grannars små vindfång.
ingen tror, ingen riktigt tror
att jag någonsin skall kunna kratta en grus-
gång.
men jag skall inte ha avfall här hos mej.
Inte. Nej.

jag strör ut allt mitt avfall ut
över alla mina grannars välskötta gårdar.
så till slut till ett lyckligt slut
ja då är min egen trädgård städad och vårdad.
ty jag skall inte ha avfall här hos mej.
Inte. Nej.

när jag dör när till slut jag dör
tar jag kroppen med bland allt det övriga
skräpet.
och jag strör och jag skräpet strör
jag strör ut det över första bästa staketet.
för jag skall inte ha avfall här hos mej.
Inte. Nej.

Puzzle

för länge sen en stilla dag
trodde jag att jag var jag,
nu är det inte stilla dag
och jag är inte längre jag,
ty många är jag hopsatt av,
en bit av vart som något gav,
en bit av den som sjöng och log,
en bit av den som svor och slog,
en bit av jord en bit av sky
en bit av renhet en av dy,
för länge sen en stilla dag
jag är inte längre
j..

Vindstilla vals

1. Vinden vänder sig i Mölner vik.
Blanka bågar gör vattnet runt
som ett öga, på glänt, på kik,
när stillheten ljuder tunt.

Nu sjunger jag för havet tyst en sång.
Det stora öga som är publik.
I dyningsrytmer och doft av tång
beskådas jag av min vik.

2. Vinden stryker rygg mot Dämba strand.
Havets öga är Mölner vik.
Båtar valsar med köl mot sand
just nu efter min musik.

Nu gungar strandens gamla kärva mark
till takt och ton av mitt hjärtas grund
för om jag inte är särskilt stark
så hörs jag i denna stund.

3. Vinden vänder sig i Mölner vik,
hämtar andan en kort sekund.
Nu är tystnaden skör mystik
i denna vindstilla stund.

Men vinden kastar om vid Dämba strand.
Då blänger ögat och Mölner vik
blir vind och våg och på skumdränkt sand
jag gapar i fågelskrik.

Stängd teater

En dag jag kommer till ett hus
med gamla minnen i.
Jag stannar upp trots att jag
borde gå förbi.
Men jag har nyckel i min hand
och låser upp en dörr
och den går upp på samma sätt
och den går upp på samma sätt
den gjorde förr.

Jag står i ett teaterhus
med mycket damm uti
och i en vrå med spindelväv
står Annmari.
Jag leder henne fram på scen
som tom och ödslig är
och med en valsrytm vaknar länge
med en valsrytm vaknar länge
glömt begär.

I mina ögon långsamt tänds
vår gamla kärleks glöd
som växer till en flamma
som gör scenen röd
och i det ljuset träder fram
kulisserna från då.
Vår gamla park har träd av papp
vår gamla park har träd av papp
som målats blå.

En himmel utav trasig väv
som vajar för vår dans
blir full av stjärnor
glittrande paljetters glans.
En pappersros jag träder in
i hennes röda hår
och dolda lampor lyser fram
och dolda lampor lyser fram
min längtans vär.

Men när hon ler och räcker fram
sitt hjärta, en attrapp,
jag plötsligt ser att också
Annmari är papp.
Och långsamt slocknar alla ljus
och jag gör min sorti
från scenens döda pappkuliss
från scenens döda pappkuliss-
bedrägeri.

Och när jag stänger dörren tyst
och låser riktigt hårt
jag blundar ganska länge
ty att se är svårt
när spindelväven har trängt in
uti min syns pupill
och fina trådar under huden
fina trådar under huden
knutit till.

Foto: Jan Olov Swenson

Till en båt

Jag vill gå till en båt
som är vid en brygga
där vinden är våt
och tankarna trygga
där luften är salt
av djärva drömmar
och jag lämnar allt
för starka strömmar.

Jag skall segla på hav
där skepp gå i kvav
och stormar med brak
slår båtar till vrak
där vindarnas rum
är skrån och skum
och stjärnorna alla
från himmelen falla.

Blå Scen

gungar en båt på den randade viken
randade viken av vågor i vind
är jag på stranden i tistlar och brudbröd
streckade stranden av strandgräs och strån
är jag den tittande tysta publiken
stöder mitt huvud med handen mot kind
ser på den blåa scenen och gulröd
båten aktören inväntar ridån

skymningen sjunker och månlampan stiger
märkligt belysning förändras på scen
dyningen brusar
applåderorna tiger

inte publiken förstår meningen

Cirkelgården (instrumental)

Cirkeln som rum
är ett märkligt ting
och den går runt
omkring någonting.
Ja den förvarar
det ingen kan minnas.
Där stannar kvar
det som inte kan finnas.
Se hur det smälter ihop ibland
och vrider runt i spiraler och band
som kan dra upp
och kan skruva ner
tvärs genom, rätt genom
det man ser.

Gården i detta
Petit Palais
har ingen vind
för den är i lä
utav en cirkel
i arkitekturen
som är av pelarnas
rader så buren
att de skulpturer som stela står
ensamma, väntande, tysta förgår
in under tiden
men trött ibland
tittar de blinda
mot cirkelns rand.

Minne och väntan
är samma sak.
Väntan är minnet
vänt fram och bak.
Cirkeln som konst
och cirkeln som minne
sluter sig gränslöst
kring duvor här inne.
Brunnarnas plaskande svaga porl
skapar en tystnad i duvornas sorl.
Det som har varit
är utan slut.
Det som kan komma
har hänt förut.

Foto: Hans Erixon

Cirkusvinter

Si tättat av snöfall högt över
cirkusmanegens cirklar av snö!
Kritiken har snöbollsmanöver
men clownen kan ej ta adjö.

Han springer omkring med små ensamma tjut
långt efter föreställningens slut
och aldrig någonsin hittar han ut
från cirkusmanegens cirklar av snö.

Han snubblar fördövd på trollkarlens skrin
och piper i clownmaskens snövita grin:
Hur hittar man ut när man här kommit in?
Men ingen kan se hans snöflingeflin
för publiken är djupfryst i snön.

Maskerad

1. Månen står full
utav skrott
för din skull
med en blinkande blåögd drabant.
Ramlar du kull?
Så tag fatt
för den skull.
Är du osäker nu, debutant?

Trippar det steg i natten?
Hör du i skratten
att någon ett löfte dej ger?
Grubblar du än
på meningen?
Se hur månen ler.

2. Flickan du tar
för en stund
stannar kvar
snart är festen förbi med en kyss.
Visst blir det fler.
Tidens rund
ännu ger
många liknande stunder som nyss.

Men när din glädje larmar
giriga armar
skall strypa den dröm som du har.
Endast de skrott
du hör i natt
skrånande blir kvar.

Månen står full
utav skrott
för din skull
medan morgonen vaknar ur natten.

Sång i Venedig

jag kan höra här
i Venedigs stad en sång
från en fågelbur
över ruttna pålars prång
hänförd lyssnar jag
till en fågelsång
skönhetens melodi
klingar från en fågelbur
men sången tar slut
mitt i blänkande koloratur
undrande jag lyssnar
från min balkong
långsamt försiktigt
hörs fågeln börja kvintilera
tonerna slår ut alltmera
och lyfter berusade kaskader
men brister
med ett pip i gyllne bur
och jag inser nu
hur en bur är trång

och nu ser jag häpen
kring buren en publik
fåglar utifrån
små och grå med hesa skrik
klättrar utanpå buren
som publik
äter nu över kanalen
sången klingar ut
och stiger i skönhet
men brister sönder som förut
från publiken hörs
röster av kritik
men uti buren
artisten hör till de bisarra
vingarna slår ut och darra
och näbben är gapande
när bröstet sväller
tills rösten sprängs
och helt tar slut
och besviken bortflyger
hans publik

rysande jag minns då
en by i bergen blå
där en fågel bands
av en kedja smutsigt grå
i sitt bröstbens kant
och var fången så
sångarens röst ljuder
äter från begåvnings bur
och brister likt sprickan
i skönt förgyllt arkitektur
rysande jag tänker
på bergen blå
hjälplost förvirrad
i trånga buren sitter fången
börjar envist om med sången
den stiger som om den ville
spränga sönder
Venedigs gamla skönhets mur
ack min fågel
du är rätt ensam då

Tre blommor

Jag plockar en blomma
jag plockar två
den ena är vit
den andra är blå
jag saknar jag saknar
en tredje ändå
där ser jag en röd
den måste jag få.

Tre blommor i hand
tre tankar i blom
så konstigt ändå
för nyss var den tom
nu har jag en vit
en blå och en röd som
råkat slå ut
precis när jag kom.

Och blommorna vissna
och falla och dö
men glädjen skall leva
och ej ta adjö
tre blommor en vit
en blå och en röd
skall pryda min själ
när kroppen är död.

Foto: Reidar Holmén

Narrvisa

En narr ifrågasätter
väl aldrig piruetter
hos alla dessa tokar
i vardagsdansens krokar.
Han talar till de stumma
och dansar med de krumma.
Men ingen här kan fatta
hur narrar brukar skratta
åh ahha haha haha haaa

De skratt som mest man hör är
ju skratt från amatörer
som blåögsögda bubblar
av skratt när clownen snubblar.
Då tiger narren stilla
men grinar ganska illa.
Hans skratt vill mycket mera
än blott reproducera
åh ahha haha haha haaa

För narrens skratt är båten
och havets vågor gråten
som gungar mänskligheten
igenom evigheten
för utan båt den sänkes
och utan skratt den dränkes.
Ja gråten gungar strupen
i skrattet över djupen
åh ahha haha haha haaa

Teckningar: Fritz Sjöström

Tidigare utgivet av Fritz Sjöström:

Visböcker:
Visor till Katarina, Gebers förlag 1955 (nyutgåva Reuter & Reuter 1964)
Spegelvisor, Edition Odeon 1962
Visor i Närheten, Reuter & Reuter 1965
Vattenvisor, Reuter & Reuter 1970
Några nya visor till Katarina, Reuter & Reuter 1972
Gungar en båt. Ord-bild-ton-bok för barn, Rabén & Sjögren 1972
Narrvisor i Norrskén, Reuter & Reuter 1977

Min begränsnings bild är ofrihet
– en studie i Fritz Sjöströms visdiktning av Teddy Gummerus, Dahlberg 1988

Skivor:
Visor till Katarina, Telefunken, 1955
Spegelvisor, EMI 1962
Visor i närheten, Metronom, Fred Åkerström 1965
Vattenvisor, Columbia 1970
Gamla och nya visor till Katarina, Columbia 1971